

AKTÖRE Mİ TUTARLILIK MI?

Bertan Onaran

Evrenin temel ilkelerinden biri her şeyin görece olması, biliyorsunuz: başka bir deyişle canlıya göre iyi, yararlı olan, cansız için geçerli değil; atomun evrence oluşturulmuş yapısı, sayısız işlev ve yapının oluşması, yürümesi için çok gerekli; ama atomu daha küçük birimlerine ayıştırmaya kalkıştığınızda, ortaya çıkan yeni öğeler, onların taşıdıkları enerjiler örneğin canlılar için yararsız, dahası öldürücü.

İnsan dünyasında, özellikle toplumsal ilişkilerde, kimi kavramlar, sözcükler hiç dilden düşmez; bunların başında, frenkçesiyle etik, eski dilde ahlâk, yeni Türkçesiyle aktöre gelir. Birbirimize yönelttiğimiz suçlamaların başında da ahlâklı-ahlâksız gelir. Tıpkı eski Türkçesiyle vicdan gibi, ne anlatmak istediği çok kesin olmayan, ama herkesin önünde el pençe divan durduğu kavram gibi; oysa bunun Fransızcası daha anlaşılır bir sözcük: "conscience", yâni ortak-bilim, ortak-bilinç.

Bu durumda, şu güzelim mavi gezegeni, güneş dizgesi soğuyana dek yaşanır bir sığınak olarak saklamak istiyorsak, yeryüzündeki bütün bireyleri bu orta-bilimle, ortak-bilinçle donatmamız; canlı cansız bütün varlıkları gözetip kollayacak biçimde yetiştirmemiz gerekiyor. Bu da eldeki bütün iletişim araçlarının, görsel ya da basılı medya, okulların, kitapların, yazıların yalnız bilimsel doğruyu dile getirip 24 saat yaymasını gerekli kılar.

Peki şimdi yapılan bu mu? Kesinlikle hayır. Bir avuç, küresel harakiri öncüsünün büyü kavalıyla uyuşturulmuş biçimde, tam tersini yapıyor, yaşıyoruz. Geçen akşam cnc-e kanalında çok çarpıcı bir belgesel gösterildi: kendini Tanrı sanan şımarık insanoğlu, buharlı makineyi bulalı, hele 1950'den beri, evrenin oluşturduğu, ve uçsuz bucaksız acunda bir tek dünya üzerinde yaşamı belirmesine izin veren, kırılan, karmaşık güneş-bitki-hava-su uyumunu alt üst etmiş, gittikçe de hızlandırıyor. Dolayısıyla, çok değil, 2015'te, bilemediniz 2025'te buzullar eriyecek, okyanus tam 7 metre yükselecek, kimi kıyılarla oralardaki kentleri, ülkeleri su basacak; peç çok yer çölleşecek; içme suyu altından daha değerli olacak.

Bu korkunç gidişin baş sorumlusu araba üretiminde de, onun kökümüzü kazıyacak karbon gazı salmasını önleme de en küçük bir düzelme yok; bırakın düzelmeyi umut ışığı bile yok. Birkaç Amerikan kentinin havadan görüntüleri gösterildi, araba bolluğu, elektrik tüketimi akıldışı. Zaten dünya kaynaklarının %80'ini dünya nüfusun ancak %20'si kullanıyormuş.

Buna üzerinde oynanan tohumları, daha başka görülmemiş, duyulmamış çılgınlıkları ekleyin.

Durum bütün korku filmlerinden daha ürkütücü.

Şimdi kalkıp bu çılgınlığa yakalanmış insanlara ahlâksız demenin ne yararı, etkisi olabilir? Çok saydığım bilim insanlarından Henri Laborit, "canlının birinci güdüsü, canını korumaktır" der; en yalın gerçek de budur. Öyleyse karşımıza çıkan sorun aktöre değil, TUTARLILIK sorundur: Azıcık tartılılık, neyin yapılması, neyin yapılmaması gerektiğini şaşmaz biçimde ortaya koyar.

Öyleyse geliriz yine aynı noktaya: ayrımsız bütün insanlara, Küba'daki gibi, yalansız bilimsel bilginin 24 saat dağıtılması.

Demek ki cehennemden çıkış yolu belli ve açık; ancak bunu sağlamak üzere, şu anda bütün olanakları, bütün kanalları ellerinde bulunduran küçük çalgın takımı nasıl etkisiz ve güçsüz kılacağız?

Can alıcı ya da kazandırıcı soru bu.